

door Gerard VANDAMME

Enige tijd geleden kwam tijdens een gesprek de plaatsbepaling "in de lange derm" ten berde. Het bleek bij navraag, te gaan over het vroegere zusterschooltje van Mariakerke, dat gelegen was langs de Nieuwpoortsesteenweg tussen de Aartshertog- en de Zwitserlandstraat. Dit schooltje was blijkbaar reeds tijdens de oorlogsjaren '40-'45 dienstig als vergaderplaats van de christelijke sociale organisaties (K.A.J., V.K.A.J., K.A.V., K.W.B., enz.) van de parochie Mariakerke.

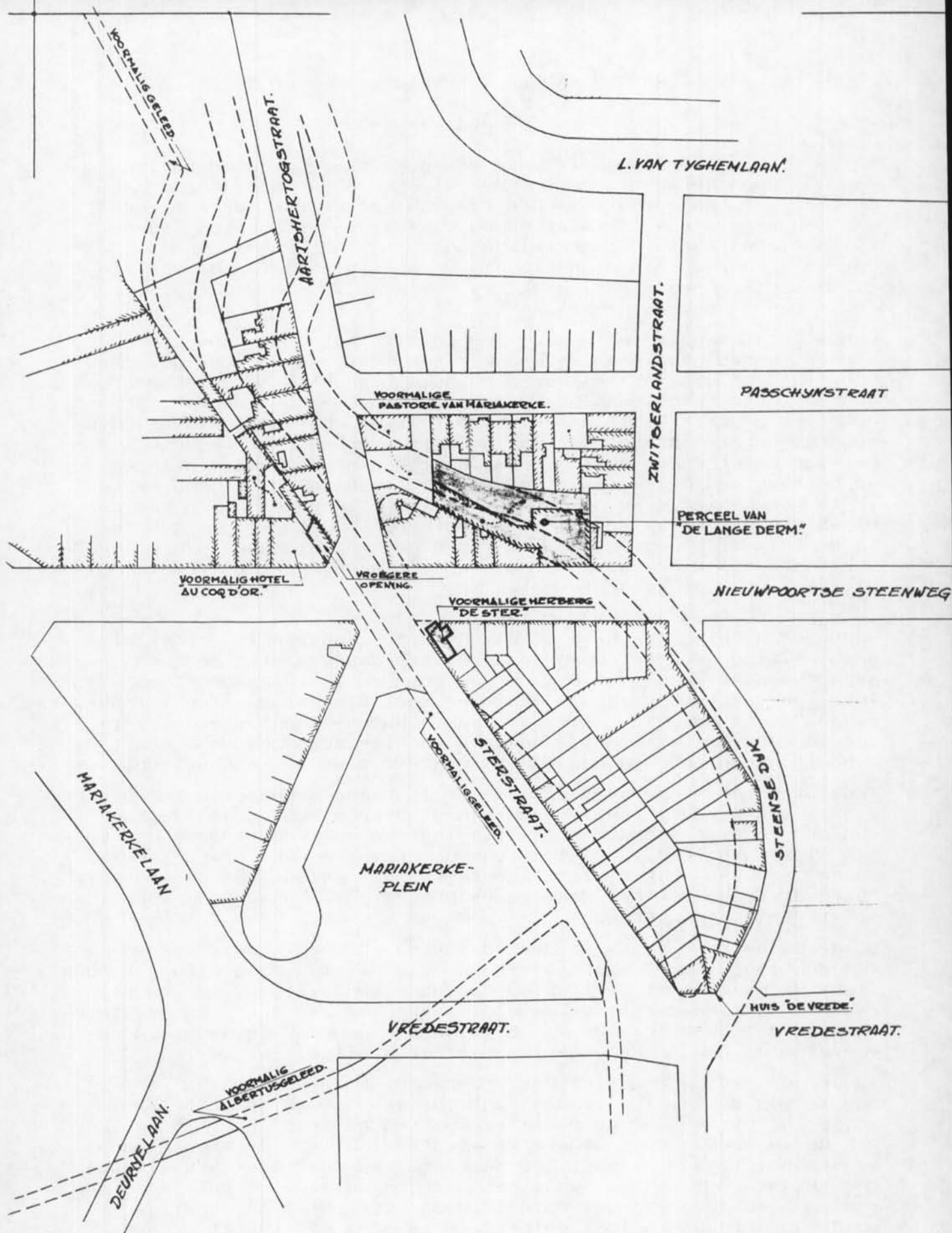
Langs de Nieuwpoortsesteenweg bevond zich het ingangspoortje midden in een grauwe donkere bakstenen muur, waarachter de schoolkoer lag. De klaslokalen waren gebouwd binnen in het blok begrensd door de drie reeds genoemde straten en de Passchijnstraat. Het geheel van het schooltje besloeg blijkbaar een nogal eigenaardig gevormd perceel grond, dat aan de westkant aansloot tegen de hof van de vroegere pastorie van Mariakerke - nu nog - gelegen op de hoek van de Aartshertog- en de Passchijnstraat. Voor zover ik te weten kwam, zou de naam "lange derm" afgeleid zijn van de eigenaardige schikking van de schoolgebouwen, en vrij algemeen in gebruik zijn geweest bij de leden der verenigingen die er over vergaderlokalen beschikten. Maar wie de naam heeft uitgedacht blijkt niet meer te achterhalen !

Iets spoorde mij aan om wat meer over de oorsprong van die ongewone bouwschikking te weten te komen. Het schooltje is echter al geruime tijd afgebroken en op de plaats daarvan staat nu een appartementsgebouw (met B.A.C.-kantoor nr. 186 Nieuwpoortsestwg). Toch vond ik toch vrij vlug enkele aanwijzingen op verschillende plans van de omgeving (o.m. op de stadsplans van Oostende, verspreid door de C.V.P. bij vroegere verkiezingscampagnes, staat het schooltje nog in rood aangeduid, zij het niet al te nauwkeurig).

Tenslotte heb ik de huidige kadastrale plans geconsulteerd, waarvan ik een gedeelte heb overgetekend. Hierop heb ik aan de hand van oudere plans, de vroegere ligging van de twee Steense dijken, het Albertusgeleed (= restant van de vroegere Ter Streep-kreek) en het Steense dijkgeleed (= gedeeltelijk restant van de vroegere hoofdwatgang van het Woutermansambacht), zo benaderend mogelijk in streeplijnen overgezet.

Op de kadastrale plans is zeer duidelijk het betrokken perceel van de "lange derm" weer te vinden, zij het met zijn nieuwe bebouwing. Het valt onmiddellijk op dat de eigenaardige vorm van het perceel bij benadering de zate uitmaakt van een deel van de Steense Dijk dat nu verdwenen is. Er zijn ook nog enkele andere merkwaardige dingen in de omgeving vast te stellen.

Ingewijden weten reeds dat de Steense Dijk zich nagenoeg ter hoogte van de huidige Vredestraat in twee takken splitste. Die splitsing verschijnt op plans en kaarten pas rond het midden van de 19e eeuw. Op vroegere kaarten komt alleen de kronkelende meest oostelijke tak voor. Op de kaart van de Sinte-Catharinapolder opgemaakt in 1750 (1) is het deze tak die de westelijke grens van de polder vormt. Ook op het "Plan Generaal" van dezelfde polder opgemaakt in 1859 en herzien in 1893 (2) is dit eveneens het geval. De westelijke tak (waarvan de huidige Sterstraat een overblijfsel is) staat op dit plan als wegenis aangeduid, maar alleen tussen de Nieuwpoortsesteenweg en de Duinenweg.

Het komt m.i. dan ook eigenaardig voor dat de heer S. IPPEL, zich baserend op het "Plan der Buurtwegen 1844 Mariakerke", stelde dat het deel huidige Steense Dijk tussen de Vredestraat en de Nieuwpoortsesteenweg, niet de eigenlijke Steense Dijk was, maar wel de "lage weg, gebruikt bij droog weer". Volgens hem was de huidige Sterstraat een deel van de "echte" Steense Dijk (3).

De mening van de heer D. FARASYN, dat de Aartshertogstraat tot 1850 deel uitmaakte van de Steense Dijk (3) schijnt nagenoeg te kloppen. Rond 1850 was er echter nog geen eigenlijke Aartshertogstraat. Volgens mijn bevindingen zou deze straat omzeggens het midden tussen de twee vroegere "dijken" liggen. Ik laat hier de vraag open, welke van beide nu de hoge of de lage, en welke de echte was.

Terloops vermeld ik hier dat tussen de uiteinden van beide dijken tegen de destijds Duinenweg, tot bij het einde van de 19e eeuw, de molen van het "Gehuchte Albertus" stond. Nu is deze plaats te situeren op het einde van de Aartshertogstraat tegen de Troonstraat (op het vroegere "Albertus Rondpunt" dat verdween bij de aanpassings- en verbredingswerken aan de Troonstraat).

Een en ander valt ook te zeggen over het vroegere thans verdwenen Steensedijkgeleed, waarvan het gedeelte noord van het Albertusgeleed óók dikwijls Albertusgeleed genoemd werd.

Dat geleed lag langs de Steense Dijk en de huidige Sterstraat. Van vlak op de hoek van de Nieuwpoortsesteenweg en de Aartshertogstraat liep het achter de eerste huizen van de laatstgenoemde straat. Een honderdtal meter van de Nieuwpoortsesteenweg maakte het geleed nog een bocht naar rechts om daarna vrijwel rechtdoor te lopen tot zijn eindpunt dat thans te situeren zou zijn nabij de hoek van de huidige Raversijdestraat en de Meibloempjeslaan. Het bleef aldus bestaan tot kort na de eerste wereldoorlog. Later werd het geleed geleidelijk plaatselijk overweld of gedempt. Gedeelten van de bedding die tussen de bebouwing lagen en soms ontoegankelijk werden van op de openbare weg, werden even geleidelijk aangeworven - (of ook wel eens in alle stilte ingepalmd) - door aanpalende eigenaars, en bebouwd. Op bijgaande tekening zijn daar duidelijk enkele voorbeelden van te zien.

Dit is ook het geval geweest met de opening die bestond tussen het eertijds gekende Hofel-Restaurant "Au Coq d'Or" (4) en de bakkerij beide op de hoek van de Nieuwpoortsesteenweg en de Aartshertogstraat, die nu ook is dichtgebouwd (huidige kledingszaak Verdievel).

Volgens S. IPPEL was deze opening de echte oude Steense Dijk (3) maar hier kan ik hem niet bijtreden. Het kadasterplan laat er weinig of geen twijfel over bestaan, dat het de bedding van het geleed betreft. Bovendien was die opening te smal vergeleken met de breedte van de dijk overal elders.

Als besluit heb ik het nog even over enkele straatnamen. De Sterstraat dankt haar naam - hier vertel ik niets nieuws - aan de herberg-afstamming "De Sterre" die tot rond einde 19e eeuw gelegen was op de hoek van de Nieuwpoortsesteenweg en de westelijke Steense Dijk, die blijkbaar nog geen andere naam had. Dit is nog een argument om te zeggen dat de huidige Steense Dijk (dus de oostelijke) de enige echte is.

De herkomst van de naam Vredestraat is een twijfelgeval. Sommigen menen dat ze behoort bij de reeks straten die namen van zg. burger-

deugden dragen (bv. Overvloed-, Werzaamheid-, Spaarzaamheid-, Goedheidstraat, enz.).

Anderen gaan ervan uit dat de naam herkomstig is van het huis, dat zich heden nog bevindt op de hoek van de Steense Dijk en de Vredestraat, en op zijn smalle gevel aan de Vredestraat het opschrift "De Vrede" draagt. Of dit ooit - zoals soms beweerd wordt - ook een herberg is geweest, heb ik nog door niemand formeel horen bevestigen (5). Als argument voor de tweede versie is er het feit dat eertijds daar de Vredestraat begon en vandaar uit het vroegst bebouwd werd. Ze liep noordoostwaarts slechts door tot aan de Elisabethlaan, en dit tot na de oorlog '40-'45. Ze is nogal wat ouder dan de "burgerdeugdenstraten" en lag er aanvankelijk ook vrij ver van af. Vanuit toponymisch oogpunt klinkt de tweede versie zeer mooi, of ze ook juist is, is iets anders. Wie hakt deze knoop door?

- (1) Caerte Figurative van den Nieuwen Bedyckten Polder, ghe-naemt den Sinte-Catharinepolder enz., opgemaakt in 1750 door de landmeters Maelstaf, Heems en Maryssael.
- (2) Plan Generaal van de Sinte-Catherinepolder,.... opgemaakt door landmeter K. Van Wassenhove in 1859, nagezien en vervolmaakt in 1893, door landmeter E. Chevalier.
- (3) Oostendse straatnamen gewijzigd in de 19e en 20e eeuw. Aanvullingen en verbeteringen door D. Farasyn + nota's door S. Ippel. De Plate, 7e jg. nr. 3, Maart 1978.
- (4) Foto gepubliceerd in de kalender van De Plate 1988. Rechts is de opening naast het hotel zichtbaar.
- (5) De huidige eigenaar weet niets af van een herberg; naar zijn zeggen was er vroeger een groentenwinkel gevestigd.

OPGENOMEN MUZIEK EN LIED UIT OOSTENDE EN OMGEVING

COLLECTIE OSTANDIANA (20)

Stedelijke Openbare Bibliotheek

door Robert LEROY

Sylvain VANHOLMEN

Gitarist en producer. Was gitarist bij The Seabirds, Sylvester's Team (1967), Silver's Trust, Wallace Collection (1969-71) en Two Man Sound.

The Seabirds was het paradepaard van de kust en belangrijk voor de Belgische rock in de eerste helft van de jaren '60. Wallace Collection rekruteerde klassieke muzikanten uit het Nationaal Orkest.

Two Man Sound speelde Zuidamerikaans getinte muziek. Vanaf de jaren '70 is S. Vanholmen producer van vele groepen.

Bron : Wit-lof from Belgium. G. De Coster en G. De Bruycker, 1990.

1° Serenade : Bruxelles; We gotta do something new; Serenade; Hocus pocus; We are machines; Love; Let me love you; Since you're gone for evermore; Dear beloved secretary; Tic-toc; When; See the man.

Wallace Collection, vocaal en instrumentaal = S. Vanholmen, compositie, gitaar; Raymond Vincent, viool; Jacques Damotte, cello; Marc Herouet, piano; Christian Janssen, bass; Freddy Nieuland, drums.